

Šetření úvěrových podmínek bank

II/2023

Úvod

Šetření úvěrových podmínek bank zachycuje názory bank na změnu nabídky a poptávky u úvěrů nefinančních podniků a domácností. Tato informace shrnuje výsledky čtyřicátého čtvrtého kola šetření, tj. pohled bank na vývoj úvěrových podmínek v průběhu prvního čtvrtletí 2023 a jejich očekávání v uvedených oblastech pro druhé čtvrtletí 2023. Šetření proběhlo v období od 1. do 15. března 2023. Šetření se zúčastnilo 19 bank, které mají rozhodující podíl na bankovním úvěrovém trhu.¹ Šetření ČNB o vývoji úvěrových podmínek bank je realizováno týmem složeným ze zástupců sekce měnové a sekce finanční stability.

¹ Šetření zahrnovalo 22 otázek, které se týkaly úvěrových standardů bank, podmínek spojených se schvalováním úvěrů a bankami vnímané poptávky po úvěrech včetně příslušných faktorů. Odpovědi na otázky jsou na agregované úrovni v textu a grafech vyjádřeny ve formě čistého procentního podílu. Ten je vypočten jako rozdíl mezi procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvedly zpřísnění standardů/podmínek (či pozorovaly růst poptávky) a procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvolnily standardy/podmínky (či zaznamenaly pokles poptávky). Kladná/záporná hodnota čistého procentního podílu indikuje souhrnné zpřísnění/uvolnění standardů, resp. podmínek či celkový růst/pokles poptávky po úvěrech. Data v excelovských souborech včetně dotazníku, slovníčku pojmů a metodických poznámek jsou dostupná na webových stránkách ČNB:

<https://www.cnb.cz/cs/statistika/setreni-uverovych-podminek-bank/>

I. SHRnutí

Výsledky aktuálního Šetření úvěrových podmínek bank ukazují, že úvěrové standardy se u úvěrů podnikům a úvěrů domácnostem na bydlení po loňském zpřísnění v prvním čtvrtletí 2023 výrazněji nezměnily, u úvěrů na spotřebu dále zpřísnily. Úvěrové podmínky představující vzájemná ujednání mezi věřitelem a dlužníkem banky ponechaly v souhrnu beze změny. Poptávka po úvěrech dle vnímání bank poměrně plošně poklesla ve všech segmentech úvěrového trhu. K oslabení poptávky podniků po úvěrech přispívala zejména zvýšená úroveň úrokových sazeb a nižší potřeba financování fixních investic. Poptávka po úvěrech na bydlení se dále snížila především vlivem vyšší úrovně úrokových sazeb, zvýšených životních nákladů a zhoršené spotřebitelské důvěry. Další propad poptávky po úvěrech na bydlení ale vnímala menší část bankovního trhu než v předchozím období. Zvýšilo se očekávání bank ohledně úvěrových ztrát v následujícím roce, i když o něco méně intenzivně než v minulých kolech šetření. Banky ve druhém čtvrtletí 2023 v souhrnu neočekávají výraznější úpravy úvěrových standardů u podnikových úvěrů a předpokládají další pokles poptávky po úvěrech v tomto segmentu úvěrového trhu. U úvěrů na bydlení by se standardy podle malé části bankovního trhu měly ve druhém čtvrtletí uvolnit a poptávka mírně vzrůst.

II. VÝVOJ ÚVĚROVÝCH STANDARDŮ A POPTÁVKY PO ÚVĚRECH

II.1 NEFINANČNÍ PODNIKY

Úvěrové standardy bank se u úvěrů nefinančním podnikům po loňském zpřísnění v prvním čtvrtletí 2023 výrazněji nezměnily. Uvedený vývoj nastavení úvěrové politiky byl zaznamenán téměř u celého bankovního trhu, a to u úvěrů velkým i menším podnikům a u krátkodobých úvěrů. Pokračovalo však zpřísnění úvěrových standardů u dlouhodobých úvěrů (16 % čistého tržního podílu). Ve směru zpřísnění standardů nadále působilo vnímání zvýšených rizik spojených s výhledem celkové ekonomické situace, určitých odvětví a podniků, i když u menší části bankovního trhu než v předchozím období (zhruba třetina bankovního trhu). U podniků působících v odvětvích s výraznějším negativním dopadem externích vlivů (např. cen energií a inflace) se zpřísnily požadavky na rozsah informací a přísněji se posuzovala rizika. Konzervativněji se přistupovalo i k financování komerčních nemovitostí. Dle bank tak pokračoval obezřetný přístup při poskytování úvěrů. Pro druhé čtvrtletí 2023 bankovní trh neočekává výraznější změnu úvěrových standardů, necelá pětina trhu však předpokládá další zpřísnění standardů u úvěrů s delší splatností.

Úvěrové podmínky při sjednávání konkrétních podnikových úvěrů zůstaly v souhrnu rovněž beze změny.

Ve struktuře úvěrových podmínek se však zpřísnily podmínky prostřednictvím úvěrových smluvních doložek (15 % čistého tržního podílu). Z obezřetnostních důvodů jsou tak požadovány mírně vyšší hodnoty krytí dluhové služby a podílu vlastních zdrojů než v minulém období. Zpřísnily se i podmínky ohledně splatnosti úvěrů (19 % čistého tržního podílu). Na druhou stranu necelá pětina bankovního trhu snížila průměrné úrokové marže představující rozdíl mezi klientskými a referenčními tržními úrokovými sazbami a neúrokové poplatky, a to u úvěrů velkým podnikům. Významná část bankovního trhu pak průměrné úrokové marže nezměnila a obdobný vývoj byl zaznamenán i u marží rizikovějších úvěrů.

Poptávka podniků po úvěrech plošně poklesla. V prvním čtvrtletí 2023 se poptávka po úvěrech snížila u 77 % čistého tržního podílu bankovního trhu, což byla nejvyšší hodnota zaznamenaná od roku 2012, tj. od doby trvání šetření. Dle vnímání bank poklesla poptávka po úvěrech zejména u velkých podniků, u malých a středních podniků se poptávka po loňském oslabení u malé části bankovního trhu zvýšila. Plošný pokles poptávky byl zaznamenán u dlouhodobých úvěrů (92 % čistého tržního podílu) a poprvé od konce roku 2020 se snížila i poptávka podniků po krátkodobých úvěrech (47 % čistého tržního podílu). K tomu přispívala zvýšená úroveň úrokových sazeb (69 % čistého tržního podílu). Banky dále vnímaly sníženou potřebu financování fixních investic (67 % čistého tržního podílu) a fúzí/akvizic a restrukturalizace podniků. Snížila se i poptávka po financování provozního kapitálu a zásob (19 % čistého tržního podílu), a to v podmínkách postupného zmiřňování vysokého růstu cen vstupů a snahy podniků o rozpouštění zásob. Stejným směrem na poptávku působilo i využití vlastních zdrojů v rámci vnitřního financování a u některých podniků i financování prostřednictvím emise dluhopisů (10 %, resp. 4 % čistého tržního podílu). Pro druhé čtvrtletí 2023 banky v souhrnu očekávají další pokles poptávky po úvěrech (57 % čistého tržního podílu), a to u všech úvěrů z hlediska velikosti podniků a jejich splatnosti.

II.2 DOMÁCNOSTI

U úvěrů domácnostem na bydlení se úvěrové standardy v prvním čtvrtletí 2023 v souhrnu významněji nezměnily, jen u malé části bankovního trhu se zpřísnily. Ve směru zpřísnění standardů působily úpravy interních procesů bank v souvislosti se zvýšenými životními náklady domácností a vnímání zvýšeného rizika ohledně budoucího ekonomického

vývoje (16 %, resp. 17 % čistého tržního podílu). Naopak k uvolnění standardů přispívalo zejména snížení nákladů financování bank (20 % čistého tržního podílu). **Úvěrové podmínky** se u úvěrů na bydlení v souhrnu nezměnily. V jejich struktuře se u necelé pětiny bankovního trhu zvýšily průměrné úrokové marže vlivem snížení tržních úrokových sazeb a nižšího tlaku konkurence na úrokové sazby.

Poptávka domácností po úvěrech na bydlení nadále klesala. Propad poptávky však v prvním čtvrtletí 2023 vnímala menší část bankovního trhu než v předchozím období (33 % čistého tržního podílu oproti 69 % ve čtvrtém čtvrtletí 2022). Ke snížení poptávky přispívaly zvýšené výdaje domácností na spotřebu odrážející vysoké životní náklady, zhoršená spotřebitelská důvěra a pokles úspor domácností (55 %, resp. 47 % a 27 % čistého tržního podílu). Zvýšená úroveň úrokových sazeb nadále působila na pokles poptávky, i když u menší části bankovního trhu oproti loňskému roku. Pro druhé čtvrtletí 2023 nicméně necelá třetina bankovního trhu očekává zvýšení poptávky po úvěrech na bydlení.

U úvěrů na spotřebu pokračovalo zpřísňování úvěrových standardů (53 % čistého tržního podílu). K tomu přispívalo obdobně jako v ostatních segmentech úvěrového trhu vnímání zvýšených rizik spojených s očekáváním celkové ekonomické situace, přísnější hodnocení úvěruschopnosti klientů a úpravy propočtů týkajících se zvýšených životních nákladů. Naopak ve směru uvolnění standardů působilo snížení nákladů financování bank. Úvěrové podmínky se v souhrnu nezměnily. **Poptávka po úvěrech na spotřebu dále poklesla** (49 % čistého tržního podílu). V uvedeném vývoji se projevovaly hlavně nejistoty spojené s vysokou inflací a pokles reálných příjmů, dále pak nižší výdaje domácností za zboží dlouhodobé spotřeby, zhoršená spotřebitelská důvěra a vysoká úroveň úrokových sazeb. Pro druhé čtvrtletí banky v tomto segmentu úvěrového trhu očekávají další zpřísnění úvěrových standardů a pokles poptávky po úvěrech (17 %, resp. 21 % čistého tržního podílu).

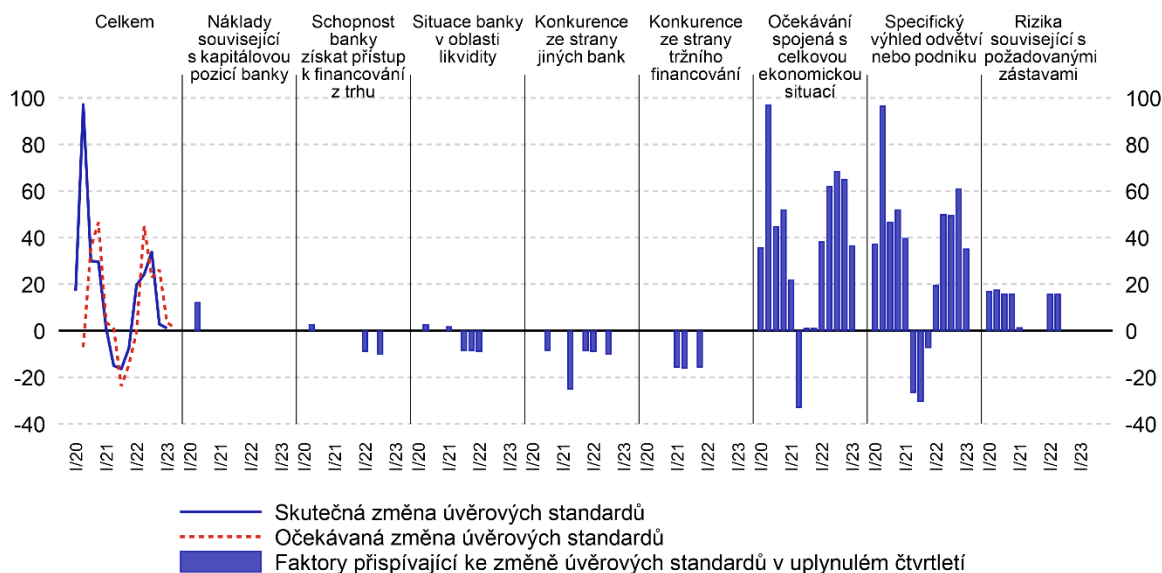
V segmentu **úvěrů živnostníkům** se nastavení úvěrových standardů po předchozím zpřísnění nezměnilo a poptávka po úvěrech dále plošně poklesla (68 % čistého tržního podílu). Pro druhé čtvrtletí banky neočekávají změnu standardů, poptávka se však dále sníží (38 % čistého tržního podílu).

Dodatečné otázky týkající se **očekávaných úvěrových ztrát** naznačují, že část bankovního trhu očekává ve všech segmentech úvěrového trhu zvýšení míry úvěrových ztrát v následujícím období, nicméně s nižší intenzitou než v roce 2020 při vypuknutí koronavirové pandemie a než v roce 2022. Nárůst očekávaných úvěrových ztrát v následujícím roce předpokládá u podnikových úvěrů 43 % bankovního trhu, u úvěrů na spotřebu 42 % a u úvěrů na bydlení 31 %.

III. GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ PODMÍNEK NABÍDKY A POPTÁVKY V SEGMENTECH

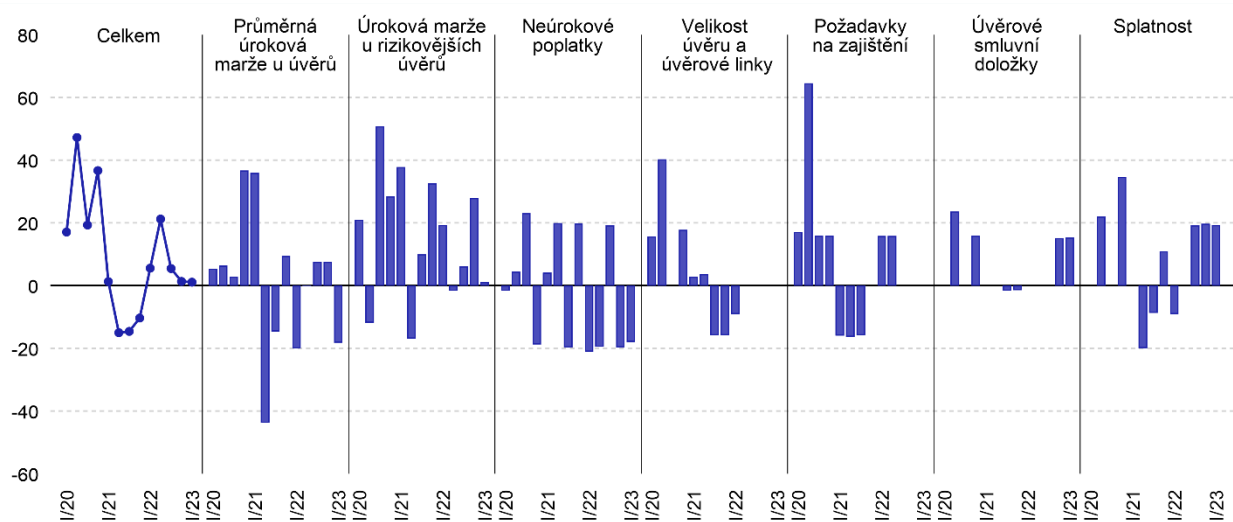
Graf 1 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů nefinančním podnikům (otázky 1, 2 a 6)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

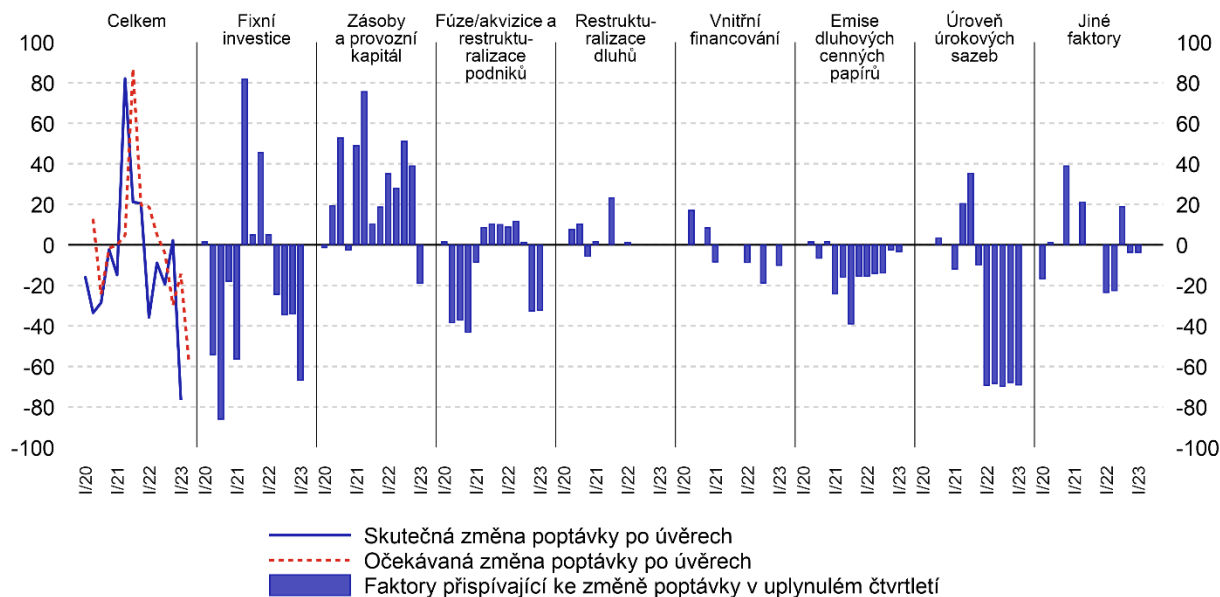
Graf 2 Změny podmínek při schvalování úvěrů nefinančním podnikům (otázka 3)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

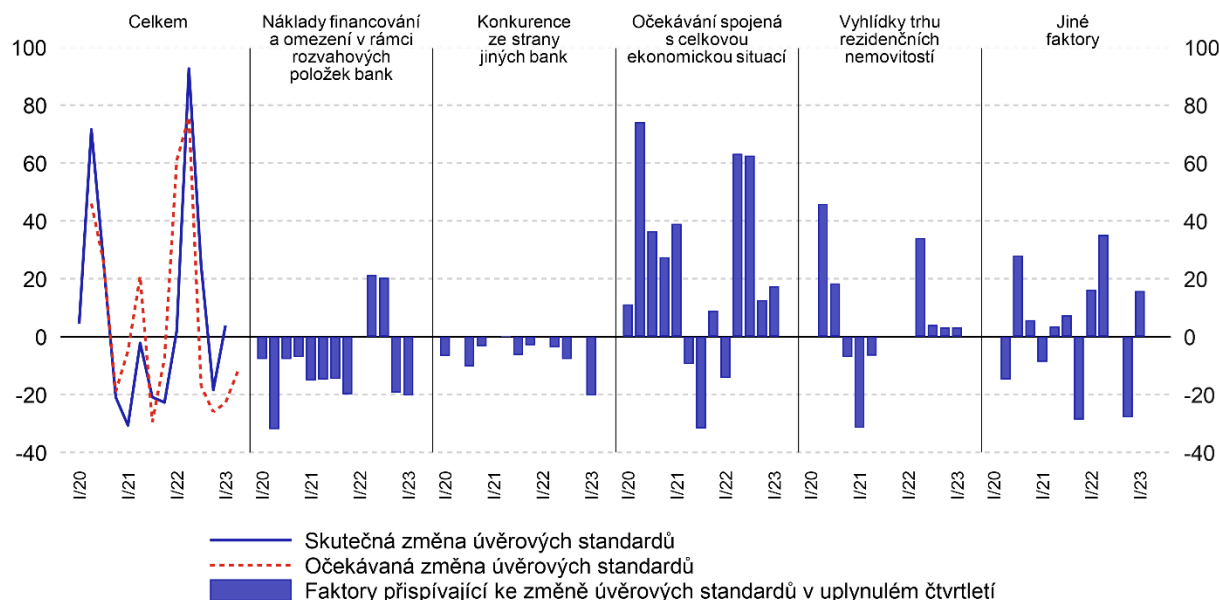

Graf 3 Změny poptávky nefinančních podniků po úvěrech (otázky 4, 5 a 7)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

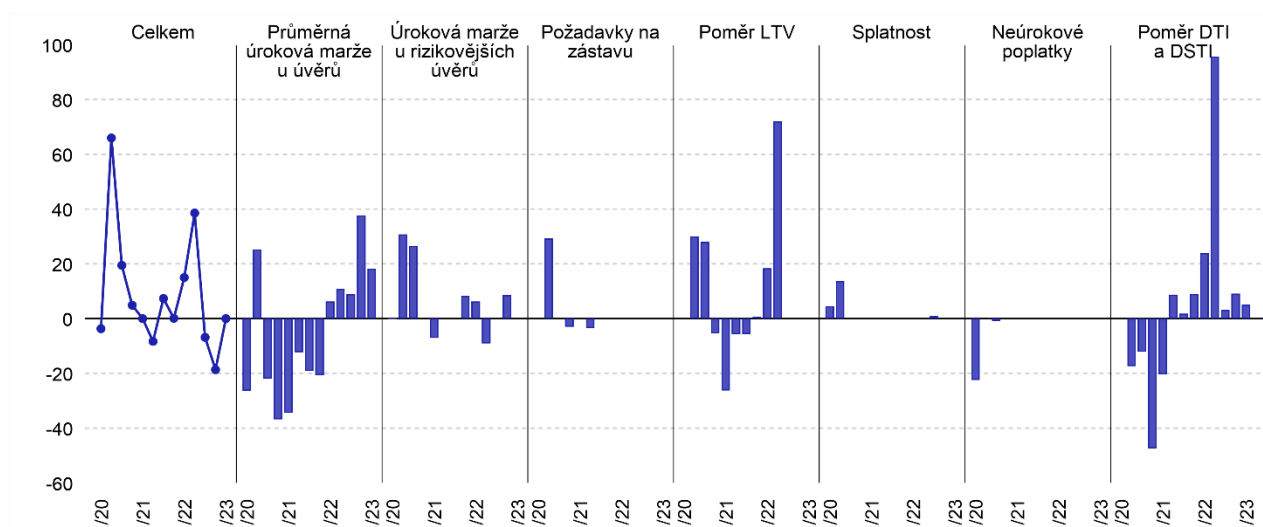
Graf 4 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na bydlení (otázky 8, 9 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

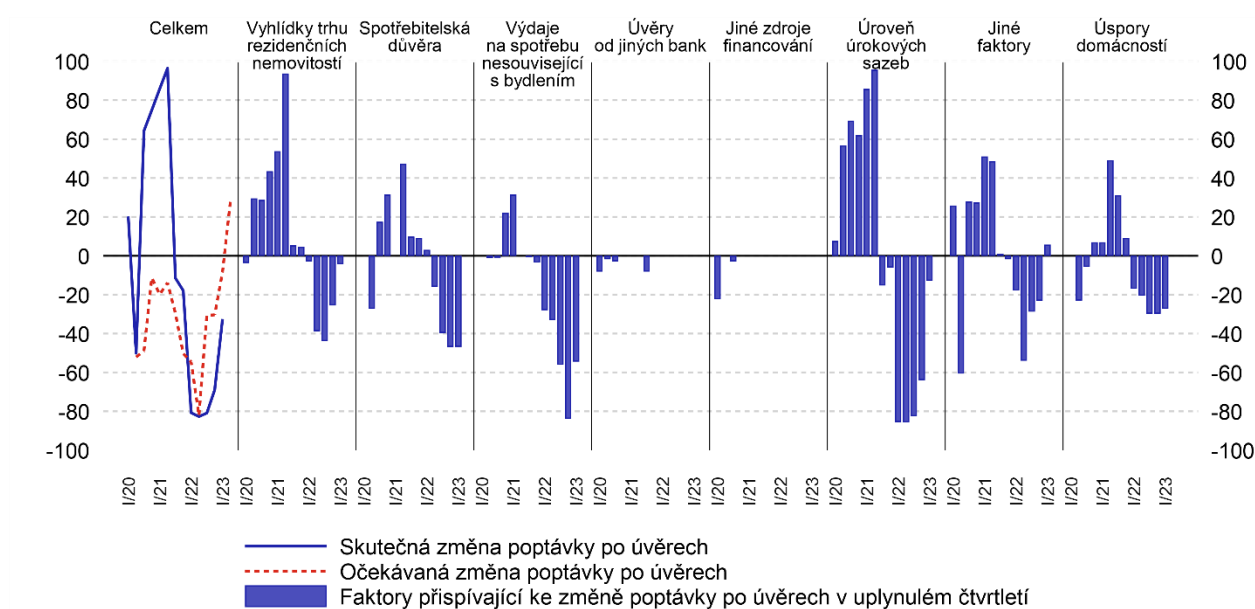

Graf 5 Změny podmínek při schvalování úvěrů na bydlení (otázka 10)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

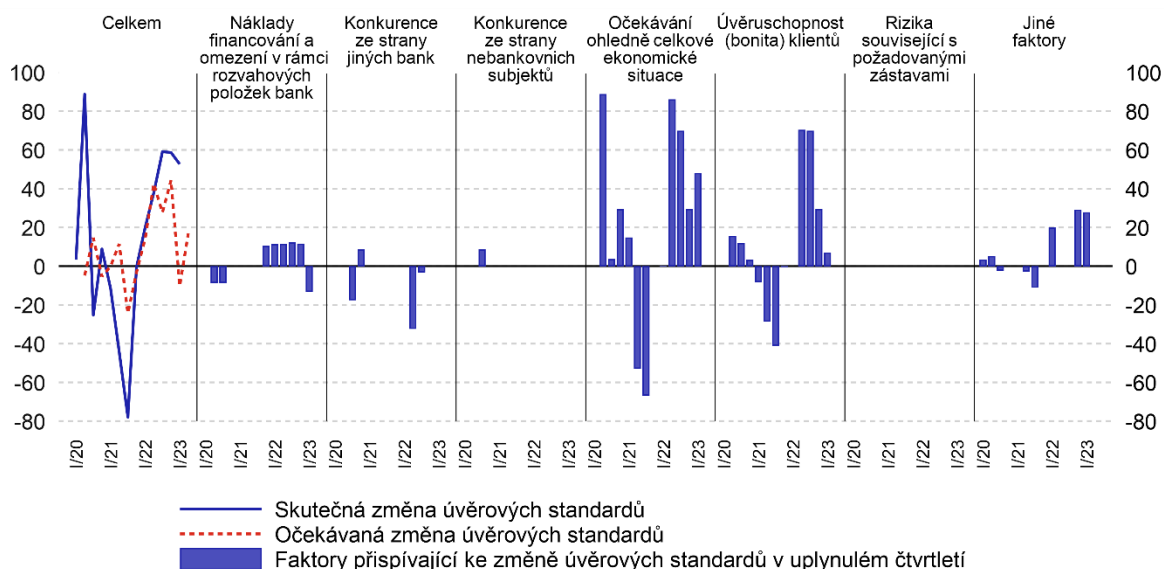
Graf 6 Změny poptávky domácností po úvěrech na bydlení (otázky 13, 14 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

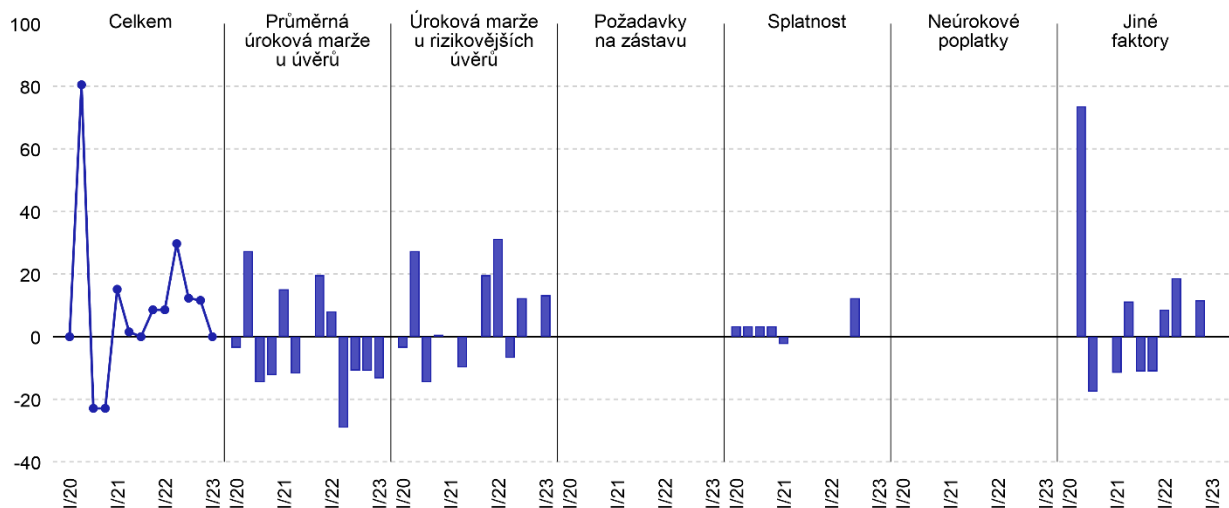

Graf 7 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na spotřebu (otázky 8, 11 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

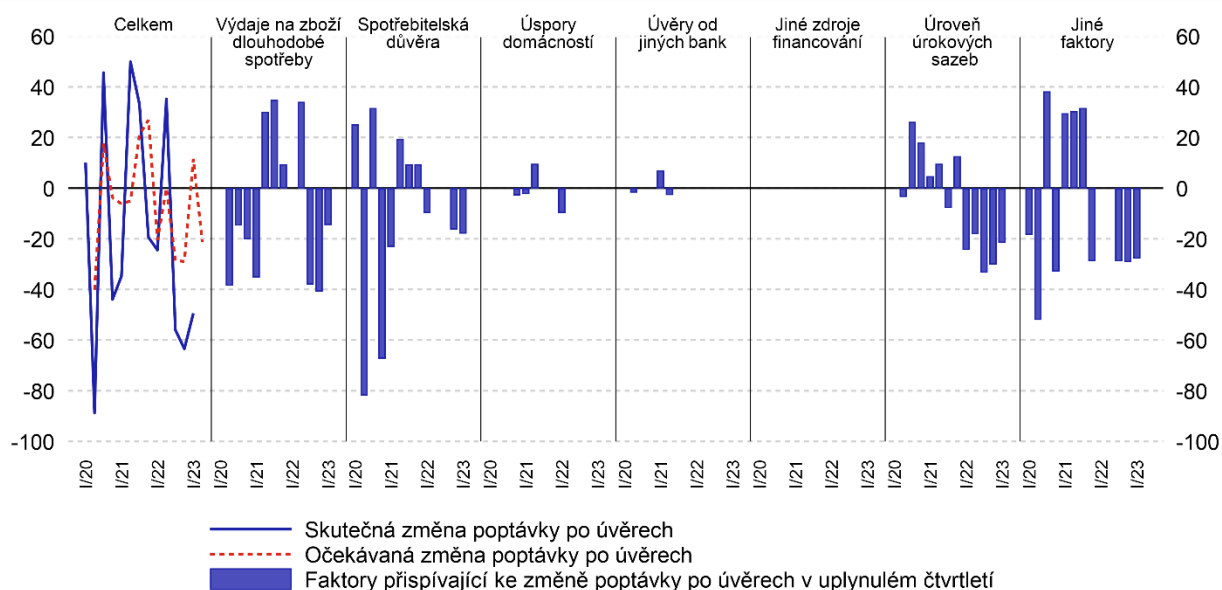
Graf 8 Změny podmínek při schvalování úvěrů na spotřebu (otázka 12)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

Graf 9 Změny poptávky domácností po úvěrech na spotřebu (otázky 13, 15 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
Fax: 224 412 179
<http://www.cnb.cz>